Vladimír Vavrda. *Otázky soudobé psychoanalýzy: tradice a současnost*

Praha: Portál, 2019. 264 stran.

Vladimír Vavrda, autor knihy, je psycholog a psychoterapeut, který se v publikaci snaží přiblížit základy psychoanalýzy a psychoanalytické psychoterapie a obhájit její místo mezi dalšími psychoterapeutickými směry. Psychoanalýza a psychoanalytická psychoterapie je podle něj, v oblasti laiků i odborníků, stále velmi kontroverzní téma. Na psychoanalýzu je mnohdy pohlíženo jako na zastaralou metodu. Autor hned v úvodu upozorňuje, že příčinou těchto negativních názorů je většinou neznalost toho, co to psychoanalýza je. Dále také poukazuje na tvorbu názoru na základě pár povrchních informací, které většinou pocházejí z počátku vzniku psychoanalýzy. Podle autora si mnoho lidí myslí, že psychoanalýza je proud, který „teče“ pouze jedním směrem, a že znalost názoru na určitou problematiku od jednoho psychoanalytika je pohled celé psychoanalýzy. Negativní názory na psychoanalýzu autor přisuzuje také jejímu zakladateli Sigmundu Freudovi, který se velmi bál rozmělnění tohoto směru a za doby svého života nechtěl dovolit, aby se myšlenky psychoanalýzy odkláněly jiným směrem, než chtěl on sám. Proto se také rozešel i se svými žáky např. s Carlem Gustavem Jungem a Alfredem Adlerem. Později, od 30. let 20. století, se podařilo Britské psychanalytické společnosti odklonit od jednotného pohledu, který vycházel pouze z Freudových představ, k pluralitnímu, který můžeme v psychoanalýze sledovat dnes.

Kniha je rozdělena do dvou částí. První část je věnována především teorii, která je pro pochopení psychoanalýzy stěžejní a obsahuje 7 kapitol (*Úvod, Paměť, Attachment, Mentalizace, Porozumění self jako zdroji aktivity, Potenciální prostor a reflektivní funkce, Psychopatologie v kontextu teorie attachmentu*). Druhá část publikace nás seznamuje s poznatky z klinické praxe a tvoří ji 6 kapitol (*Smysluplná terapie, Terapeut jako zrcadlo, Interpretace, Analýza a interpretace přenosu, Rekonstrukce implicitních vztahových modelů v terapii, Narativní psychoanalýza*).

V první části mě velmi zaujala kapitola s názvem *Paměť*, která vedle uvedení do základních psychologických poznatků o paměti, seznamuje čtenáře s vývojem přístupu psychoanalýzy k paměti. Autor opět zdůrazňuje zastaralost, se kterou se v psychoanalýze dle něj doposud pracuje i přesto, že sám Freud v tomto směru dosáhl nových objevů a své názory upravil. Kapitola je rozdělena do několika podkapitol a zabývá se pamětí z různých pohledů. Autor jednak zmiňuje zastaralé názory, které srovnává s novými objevy, tak i nejnovější poznatky psychologie.

Další velmi důležitou a obsáhlou kapitolou první části knihy, která stojí za zmínku, je kapitola *Attachment*. Attachment neboli vztahová vazba je dnes v psychoanalýze považována za jeden z nejdůležitějších prvků vývoje lidské osobnosti. V kapitole se dozvídáme, jak trnitá byla cesta Johna Bowlbyho, autora teorie attachmentu, než byly jeho názory psychoanalytickou společností přijaté. Autor toto nepřijímání teorie, která se v budoucnu stala jednou z hlavních náplní psychoanalýzy, nazývá „kamenování proroka“. V kapitole najdeme také základní rozdělení vztahové vazby a kapitolu o attachmentu v dospělosti, která nás seznamuje například s Adult attachment Interview (AAI), což je nástroj pro dospělé jedince, který zachycuje stav mysli v okamžiku, kdy vzpomíná na své zkušenosti s attachmentovými vztahy.

Druhá část knihy se věnuje především terapii v praxi. Terapie musí být podle autora pro klienta srozumitelná. Klient by měl vědět, proč se některé věci dějí a proč by měl dodržovat určitá pravidla. Stěžejním tématem druhé části je téma interpretace, které se zde objevuje hned ve dvou kapitolách. Interpretace je považována za nejdůležitější prvek psychoanalýzy a prostředek k dosažení změny. Autor upozorňuje čtenáře na chyby, které může terapeut při interpretaci udělat, vysvětluje proces interpretace, její dělení a její možnosti. Terapeut by si měl při interpretaci dávat pozor, aby klient nenabyl dojmu, že pro něj nic neznamena, a že jeho informace mají pro něj nulovou hodnotu. Terapeut by si měl být vědom, že interpretace je pouze jeho pohled a závěry jsou tedy spíše pravděpodobností a ne faktickým odrazem skutečnosti.

Cílem autora bylo přiblížit psychoanalýzu širšímu okruhu čtenářů a ten, podle mého názoru, splnil. Doporučila bych ji všem, kteří se zajímají o psychoanalýzu. Kniha není učebnicí, ale shrnutím názorů a pohledů na psychoanalýzu, proto by měl čtenář mít alespoň základní znalosti o tom, co to psychoanalýza je a jakým způsobem funguje.

Mgr. Lenka Pinkavová

Studentka Ph.D. studia na Ústavu speciálněpedagogických studií Pedagogické fakulty
Univerzity Palackého v Olomouci

email: lenka.pinkavova@email.cz

Pinkavová, L. (2020). Otázky soudobé psychoanalýzy: tradice a současnost [recenze].
E-psychologie, 14(4), 80-81. <https://doi.org/10.29364/epsy.389>